

FRISK OP I DET KEDELIGE KVADRAT

Haver på kvadratiske grunde bliver nemt kedelige og uden retning. Men deler man kvadratet op på den ene led, opstår der rum og spændende oplevelser. Her er tre eksempler på, hvordan det kan gøres.

TEKST OG TEGNINGER: LAILA SØLAGER, HAVEARKITEKT

HAYER, DER STRÆKKER sig lige langt på alle led, har tendens til at blive lidt kedelige at opholde sig i. Når der er samme længde på alle sider og til alle hjørner, er det ofte svært at skabe harmoniske rum, der er tilpas markante i det overordnede design.

Det behøver dog slet ikke at være en ulempe, at baghaven ligger som et stort kvadratisk rum omgivet af hække på de tre sider og huset på den fjerde. Prøv at se på de åbninger, der er i husets facade mod haven, så har man allerede fat i et godt udgangspunkt for at indrette haven.

DEL OP VINKELRET PÅ HUSET

Hvis man deler en kvadratisk have over på midten – parallelt med husets længderetning – vil det ofte opleves, som om haven har for lidt dybde. Bede, der ligger parallelt med husets vinduer, opleves flade set herfra.

Det fungerer langt bedre at anlægge bede med diverse buske og blomstrende planter, så de ligger *vinkelret* på husets vinduer. Herfra kan øjet følge bedet i sin længderetning – og haven opleves som dyb og varieret.

Forskellige forhindringer for øjet – såsom et opstammet træ eller et bed med blomstrende roser – opleves blot som spændingsskabende i det lange kig – og dybden bliver endnu større.

For enden af det lange kig er det smukt at placere en bænk, en skulptur eller et stykke vandkunst for at understrege det fokus, som afslutningen i virkeligheden er. Øjet drages mod sådanne fokuspunkter, så placér dem med omtanke. Der må gerne være flere fokuspunkter i haven, men de skal være synlige fra forskellige positioner for ikke at få øjet til at flakke.

ENKEL OG FUNKTIONEL

Den kvadratiske baghave er delt op med uklippede hække, der udspringer vinkelret fra husets facade. Mellem soveværelsets havedør og vinduet til et andet værelse skyder en fritvoksende række af buske sig ud fra huset. På den måde bliver terrassen, der her er af træ, delt over i to områder. Derved undgår man, at den store træterrasse opleves som en "motorvej" langs hele husets havefacade. Der er i stedet én stemning på soveværelses-terrassen, mens der er en helt anden på den store terrasse ud for stuen.

Suset ved hushjørnet bliver her dæmpet af endnu en fritvoksende hæk, der forsætter længere ud i haven. Dog er der hul i hækken for at give adgang til et aflangt og stort hortensiabed.

RUM MED GRÆSHAVE

Endnu en hæk skyder sig ud i haverummet for enden af hortensiahaven. Den er med til at danne det rum, der ligger bagved, og som indeholder græshaven. Her vokser forskellige græsser i en lav bund af blågrøn tornnød, *Acaena buchananii*. En bred sti af forskellige størrelser sandsten fører ind i græshaven. Det giver et mindre rationelt signal end en flisesti med ensartede fliser. Fra græshaven fører en bred græsabat omgivet af hække på

begge sider hen til en lille fliseplads, hvor man kan sidde og nyde solen, skyggen og lysflimmeret. Tre graciøse stedsegrønne træer af sorten *Cotoneaster x watereri* 'Braendkjaer' agerer parasol hen over en skovbund, der fra det tidlige forår er dækket af krokus. Senere er her hvide lærkesporer med bregner og høstanemoner foruden hosta og kupler af buksbom.

SOMMERBLOMSTER UNDER FRUGTTRÆER

I havens østligste del er plantet frugttræer i græs. Under træerne, hvor det er svært at klippe græs helt tæt på stammen, er jorden plantet til med sommerblomster, der varierer fra år til år.

De fritvoksende hække, der deler haven op, kan skabes af buksroser 'Stanwell Perpetual' eller – hvis der er læ, og man ønsker noget stedsegrønt – af laurbærkirsebær *Prunus laurocerasus* 'Prufon' – de er tætte hele året. Beskær dem lidt ved udtynding, så bevarer de deres naturlige vækst og statur. →

PLANTEVERDEN MED ET TWIST

Har man modet til at dreje det rumlige design nogle grader, får man en helt anderledes have og mange muligheder for at udnytte havens forskellige rum.

En stor flisedækket plads er lagt i en vinkel på 45 grader ud fra husets havefacade. Med "vridet" i terrassens placering opstår der trekantede områder i havens hjørner. Her kan laves afskærings- eller urtehave med tre brædde-indrammede bede. Mod syd og vest kan plantes træer – både i bedet nærmest terrassen, men også i græsplænen helt tæt på hækken. Træerne vil i høj grad være med til at give god læ og skabe en ugeneret haveverden.

STENØRKEN UNDGÅS MED BEDE

En så stor terrasse kan nemt ende som en gold "fliseørken". Men med udvalgte områder uden fliser er her blevet en gårdhaveagtig siddeplads med masser af planter i bedene. En høj sommerfuglebusk, *Buddleja davidii*, og lavere buske som lavendel og roser opdeler den store belagte flade. Bunddækket består af forskellige lave og halvhøje stauder, så der er blomstrende planter fra forår til efterår.

På fliserne er der ud over møbler også plads til sandkassen, en øvebane for trehjulede cykler, solsenge, grillen, krukke osv.

Helt tæt på terrassen vokser en række højere buske. Det er pipeved, buksroser og laurbærkirsebær. Rækken af buske fungerer som en uklippet hæk og følger terrassens vinkel. Dermed deler buskene haven op i forskellige rum. Mellem de højere buske vokser blomstrende stauder og udplantede sommerblomster.

LYSTHUS I AFTENRØDE

En bred åbning langs terrassen danner overgang til græsplænen. Den markeres med et bånd af langsgående teglklinter i hver side.

På den grønne plæne er der masser af plads til leg og spil. I plænenes fjerneste hjørne ligger et lille lysthus. Aftensolen når ned i denne del af haven, og kaprifolier og roser, der klatrer til vejrs på lysthusets tag, dufter intenst, mens skumringen falder på.

PLADS TIL LUFT OG LEG

For dem, der helst vil have græs, men alligevel også synes, det er et noget kedeligt bekendtskab gennem alle årets måneder, er denne have anlagt med flere plæner, der er dekoreret med bånd af fliser. Flise-båndene danner i sig selv mønstre og markerer nogle kvadrater, der lapper ind over hinanden. På den måde opstår der rektangler – som gør oplevelsen af plænen til noget særligt.

De parallelle bånd afstikker nogle flader og retninger, der uvægerligt giver indtryk af brede græsstier. For at holde mønstret skarpt og oplevelsen intakt, skal plænen et par gange om året kantstikkes langs fliserne. Flise-båndene forsætter ud over plænegræsset, så de også er med til at fastholde formen på bedene, der deler haven op i flere rum.

AKSE ENDER I KVADRAT-BED

Der opstår således et kvadratisk bed som afslutning på den lange tværgående akse. Heri er plantet en stor og skulpturel magnolie, *Magnolia loebneri* 'Merill', i et tæt bunddække af bispæhuer *Epimedium x perralchicum* 'Frohneleiten'. De holder tæt, og her er ikke meget lugearbejde.

Ud for terrassen kanter flise-båndene to bede, der ligger på hver sin side af en bred græssti. Her er en skønsom blanding

af høje buske som sommerfuglebuske og rødbladet parykbusk i selskab med buskroser – og med bunden dækket af lavere vækster som blå-, hvid-, og rosablomstrende stauder.

Som bagvæg for det vestligste bed er bygget et frugttræspalier, hvor æble- og pæretræer holdes helt smalle op ad stramme tråde, der løber fra stolpe til stolpe. Under espalieret vokser et tæt tæppe af skovjordbær *Fragaria vesca* 'Rügen', der giver små smagfulde bær fra juni til, at frosten sætter ind.

STENMEL MOD KULTIVERET UDTRYK

Den brede sti langs frugttræspalieret er dækket af stenmel for at undgå et for kultiveret udtryk. Denne sti fungerer som en slags servicesti langs hækken – herfra kan man nemt komme til med hækklipperen og riven.

På havens østlige og sydlige sider er stien erstattet med lavt bunddække af krybende guldbær, *Waldsteinia ternata*. Herigennem vokser smukke krone-træer som fx tibetansk kirsebær, *Prunus serrula*, der står med mahognibrun, afskallende bark på nøgne stammer i vintertiden. ■